

ALISHER NAVOIY

XALQARO JURNAL
INTERNATIONAL JOURNAL

VOLUME 1, ISSUE 2, 2021

ISSN 2181-1490

Doi Journal 10.26739/2181-1490

ALISHER NAVOIY

XALQARO JURNAL
INTERNATIONAL JOURNAL
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ

Tadcqiqot.uz

TOSHKENT-2021

**ALISHER NAVOIYNING 580 YILLIK
YUBILEYIGA BAG'ISHLANADI****ПОСВЯЩАЕТСЯ 580 ЛЕТНОМУ
ЮБИЛЕЮ АЛИШЕРА НАВОИ****DEDICATED TO THE 580th ANNIVERSARY
OF THE BIRTH OF ALISHER NAVOI**

Buyuk shoir va mutafakkir, atoqli davlat va jamoat arbobi Alisher Navoiyning bebaho ijodiy-ilmiy merosi nafaqat xalqimiz, balki jahon adabiyoti tarixida, milliy madaniyatimiz va adabiy-estetik tafakkurimiz rivojida alohida o'rin tutadi. Ulug' shoir o'zining she'riy va nasriy asarlarida yuksak umuminsoniy g'oyalarni, ona tilimizning beqiyos so'z boyligi va cheksiz ifoda imkoniyatlarini butun jozibasi va latofati bilan namoyon etib, yer yuzidagi millionlab kitobxonlar qalbidan munosib va mustahkam o'rin egalladi.

***O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Shavkat Miromonovich Mirziyoyev***

Бесценное творческое и научное наследие великого поэта и мыслителя, известного государственного и общественного деятеля Алишера Навои играет важную роль в истории не только отечественной, но и мировой литературы, развитии национальной культуры и литературно-эстетического мышления. В своих лирических и прозаических произведениях великий поэт, воспевая высокие общечеловеческие идеи, демонстрировал богатый лексический запас и выразительные средства родного языка, благодаря чему занял достойное место в сердцах миллионов читателей по всему миру.

***Президент Республики Узбекистан
Шавкат Миромонович Мирзиёев***

The invaluable creative and scientific heritage of the great poet and thinker, famous statesman and public figure Alisher Navoi has a special place not only in the history of our people, but also in the history of world literature, the development of our national culture and literary and aesthetic thinking. The great poet, in his poetic and prose works, with his whole charm and grace, has taken a worthy place in the hearts of millions of readers around the world, expressing the high universal ideas, the incomparable richness of words and the infinite possibilities of expression of our native language.

***President of the Republic of Uzbekistan
Shavkat Miromonovich Mirziyoyev***

ALISHER NAVOIY XALQARO JURNALI

Bosh muharrir:

Mirzayev Ibodulla*f.f.d., professor
(O'zbekiston)*

Bosh muharrir o'rinbosari:

Jabborov Nurboy*f.f.d., professor
(O'zbekiston)*ALISHER NAVOIY
XALQARO JURNALI HAY'AT A'ZOLARI:**Muhiddinov Muslihiddin***f.f.d., professor (O'zbekiston)***Sirojiddinov Shuhrat***f.f.d., professor (O'zbekiston)***O'nal Kaya***f.f.d., professor (Turkiya)***Haqqulov Ibrohim***f.f.d., professor (O'zbekiston)***Dilorom Salohiy***f.f.d., professor (O'zbekiston)***Sodiqov Qosimjon***f.f.d., professor (O'zbekiston)***Mark Tutan***f.f.d., professor (Fransiya)***Binnatova Almaz Ulvi***f.f.d., professor (Ozarbayjon)***To'xliyev Boqijon***f.f.d., professor (O'zbekiston)***Shodmonov Nafas***f.f.d., professor (O'zbekiston)***Ramiz Asker***f.f.d., professor (Ozarbayjon)***Yo'ldoshev Qozoqboy***f.f.d., professor (O'zbekiston)***Jo'raqulov Uzoq***f.f.d., professor (O'zbekiston)***Vohid Turk***f.f.d., professor (Turkiya)***Nabiulina Guzal***f.f.d., professor (Tatariston)***Ibrohim Xudoyor***f.f.d., (Eron)***Yusupova Dilnavoz***f.f.d., dotsent (O'zbekiston)***Rahim Ibrohim***f.f.d., professor (Afg'oniston)***Ruzmanova Roxila***dots., mas'ul kotib (O'zbekiston)***Qo'shmonova Yulduz***kotib, o'qituvchi (O'zbekiston)*ALISHER NAVOIY XALQARO JURNALI ILMIY
MASLAHAT KENGASHI A'ZOLARI:**Toshqulov Abduqodir***i.f.d., (O'zbekiston)***Xalmuradov Rustam***t.f.d., professor (O'zbekiston)***Sirojiddin Sayyid***O'zbekiston xalq shoiri (O'zbekiston)***To'xtasinov Ilhom***p.f.d. (O'zbekiston)***Rixsiyeva Gulchehra***f.f.d., professor (O'zbekiston)***Benedek Peri***f.f.d., professor (Vengriya)***Jurayev Mamatqul***f.f.d., professor (O'zbekiston)***Olimov Karomatillo***f.f.d., professor (O'zbekiston)***Dadaboyev Hamidulla***f.f.d., professor (O'zbekiston)***Aitpayeva Gulnora***f.f.d., professor (O'zbekiston)***Grigoryev Mixail***f.f.d., professor (Rossiya)***Shomusarov Shorustam***f.f.d., professor (O'zbekiston)***Dyu Rye Andre***f.f.d., professor (Fransiya)***Pervin Chapan***f.f.d., professor (Turkiya)***Safarov Renat***f.f.d., professor (Tatariston)***Hamroyev Juma***f.f.d., professor (O'zbekiston)***Ibrohimov Elchin***f.f.n., professor (Ozarbayjon)***Hasanov Shavkat***f.f.d., professor (O'zbekiston)***Nurullo Oltoy***f.f.n., (Afg'oniston)***Xalliyeva Gulnoz***f.f.d., professor (O'zbekiston)***Nodira Afoqova***f.f.d., professor (O'zbekiston)***Aftondil Erkinov***f.f.d., professor (O'zbekiston)*

Главный редактор:

Мирзаев Ибадулла
д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Заместитель главного редактора:

Жабборов Нурбой
д.ф.н., профессор (Узбекистан)

**ЧЛЕНЫ МЕЖДУНАРОДНОГО ЖУРНАЛА
АЛИШЕРА НАВОИ:**

Мухиддинов Муслихиддин
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Сирожиддинов Шухрат
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Унал Кая
д.ф.н., профессор (Турция)
Хаккулов Иброхим
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Дилором Салохий
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Содиков Косимжон
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Марк Тутан
д.ф.н., профессор (Франция)
Биннатова Алмаз Улви
д.ф.н., профессор (Азербайджан)
Тухлиев Бокижон
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Шодмонов Нафас
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Рамиз Аскер
д.ф.н., профессор (Азербайджан)
Юлдашев Казакбай
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Журакулов Узок
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Вохид Турк
д.ф.н., профессор (Турция)
Набиулина Гузаль
д.ф.н., профессор (Татарстан)
Иброхим Худойёр
д.ф.н., (Иран)
Юсупова Дилнавоз
д.ф.н., доцент (Узбекистан)
Рахим Иброхим
д.ф.н., профессор (Афганистан)
Рузманова Рохила
доц., отв. секретарь (Узбекистан)
Кушманова Юлдуз
секретарь, преподаватель (Узбекистан)

**ЧЛЕНЫ НАУЧНОГО КОНСУЛЬТАТИВНОГО
СОВЕТА МЕЖДУНАРОДНОГО ЖУРНАЛА
АЛИШЕРА НАВОИ:**

Тошкуллов Абдукодир
к.э.д., (Узбекистан)
Халмурадов Рустам
д.т.н., профессор (Узбекистан)
Сирожиддин Саййид
Народный поэт Узбекистана (Узбекистан)
Тухтасинов Илхам
д.п.н. (Узбекистан)
Рихсиева Гулчехра
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Бенедек Пери
д.ф.н., профессор (Венгрия)
Джураев Маматкул
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Олимов Кароматилло
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Дадабаев Хамидулла
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Айтпаева Гулнора
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Григорьев Михаил
д.ф.н., профессор (Россия)
Шомусаров Шорустам
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Дю Рье Андре
д.ф.н., профессор (Франция)
Первин Чапан
д.ф.н., профессор (Турция)
Сафаров Ренат
д.ф.н., профессор (Татарстан)
Хамроев Джума
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Иброхимов Элчин
к.ф.н., профессор (Азербайджан)
Хасанов Шавкат
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Нурулло Олтой
к.ф.н., (Афганистан)
Халлиева Гулноз
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Нодида Афокова
д.ф.н., профессор (Узбекистан)
Афтондил Эркинов
д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Chief Editor:

Mirzaev Ibodulla*Doc. of philol. scien., professor (Uzbekistan)*

Deputy Chief Editor:

Jabborov Nurboy*Doc. of philol. scien., professor (Uzbekistan)*MEMBERS OF EDITORIAL BOARD OF
INTERNATIONAL JOURNAL OF ALISHER
NAVOI:**Mukhiddinov Muslikhiddin***Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)***Sirojiddin Shukhrat***Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)***Unay Kaya***Doc. of philol. scien., prof. (Turkey)***Khakkulov Ibrokhim***Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)***Dilorom Salokhiy***Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)***Sodikov Kosimjon***Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)***Mark Tutan***Doc. of philol. scien., prof. (France)***Binnatova Almaz Ulvi***Doc. of philol. scien., prof. (Azerbaijan)***Tukhlied Bokijon***Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)***Shodmonov Nafas***Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)***Ramiz Asker***Doc. of philol. scien., prof. (Azerbaijan)***Yuldoshev Kozokboy***Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)***Jurakulov Uzok***Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)***Vokhid Turk***Doc. of philol. scien., prof. (Turkey)***Nabiulina Guzal***Doc. of philol. scien., prtof. (Tatarstan)***Ibrokhim Khudoyor***Doc. of philol. scien., (Iran)***Yusupova Dilnavoz***Doc. of philol. scien., assoc. prof. (Uzbekistan)***Rakhim Ibrokhim***Doc. of philol. scien., prof. (Afghanistan)***Ruzmanova Rokhila***Assoc. prof., Exec. Sec. (Uzbekistan)***Khushmanova Yulduz***Secretary, teacher (Uzbekistan)*MEMBERS OF SCIENTIFIC ADVISORY BOARD
OF INTERNATIONAL JOURNAL OF ALISHER
NAVOI:**Toshkulov Abdukodir***Doc. of econ. scien., (Uzbekistan)***Khalmuradov Rustam***Doc. of technic. scien., prof. (Uzbekistan)***Sirojiddin Sayyid***People's poet of Uzbekistan (Uzbekistan)***Tukhtasinov Ilkhom***Doc. of pedag. scien. (Uzbekistan)***Rikhsieva Gulchekhra***Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)***Benedek Peri***Doc. of philol. scien., prof. (Hungary)***Juraev Mamatkul***Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)***Olimov Karomatullo***Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)***Dadaboev Khamidulla***Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)***Aitpaeva Gulnora***Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)***Grigorev Mikhail***Doc. of philol. scien., prof. (Russia)***Shomusarov Shorustam***Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)***Dyu Rye Andre***Doc. of philol. scien., prof. (France)***Pervin Chapana***Doc. of philol. scien., prof. (Turkey)***Safarov Renat***Doc. of philol. scien., prof. (Tatarstan)***Khamroev Juma***Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)***Ibrokhimov Elchin***Cand. of philol. scien., prof. (Azerbaijan)***Khasanov Shavkat***Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)***Nurullo Oltoy***Cand. of philol. scien., (Afghanistan)***Khallieva Gulnoz***Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)***Nodira Afokova***Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)***Aftondil Erkinov***Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)*

Саҳифаловчи: Абдулазиз Муҳаммадиев

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Tadqiqot город Ташкент,

улицы Амира Темура пр. 1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC the city of Tashkent,

Amir Temur Street pr. 1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

NAVOIY VA TILSHUNOSLIK MASALALARI

1.Xolmonova Zulxumor

ALISHER NAVOIYNING ZAMONAVIY TILSHUNOSLIK TARAQQIYOTIDAGI O'RNI.....	9
---	---

NAVOIY VA JAHON ADABIYOTI

2.Imomnazarov Muhammadjon

INSONIYAT MA'NAVIY TAKOMILIDA AMIR XUSRAV DEHLAVIY VA ALISHER NAVOIYNING O'RNI.....	19
--	----

3.Benedek Péri

HOW MĪR ʿALĪ-ŠĪR NAVĀYĪ'S PERSIAN POETRY INFLUENCED THE POET- WARRIOR OTTOMAN SULTAN SELIM I (1512–1520)	33
---	----

4.Islam Jemeney

ALISHER NAVOIYNING TURKIY XALQLAR MA'NAVIY YUKSALISHIDAGI O'RNI	40
--	----

5.Maqsudov Badriddin

TOJIKISTONDA NAVOIYSHUNOSLIK.....	47
-----------------------------------	----

HAQIQAT SARI SAFAR

6.Yo'ldoshev Qozoqboy

O'ZLIK YO'LI	56
--------------------	----

7.Muhammadiyev Ahadxon

INSONIY FAZILATLAR TARANNUMI.....	65
-----------------------------------	----

MA'RIFAT YOG'DUSI

8.Alisher Razzokov

ALISHER NAVOIY IJODIDA FAQRILIK MAQOMI VA FAQIR OBRAZINING BADIY TALQINI.....	73
--	----

9.Norov Toji

NAVOIY ONTOLOGIK FALSAFASIDA SAMOVOT VA ZAMON TALQINI	80
---	----

ASLIYAT UMMONI

10.Bertels Y.E

NAVOIY VA ATTOR. Rus tilidan I.K.Mirzayev tarjimai (parcha)	88
---	----

TEMURIYLAR DAVRI TURKIY VA O'ZBEK ADABIYOTI

11.Qorayev Sherxon

ALISHER NAVOIY VA TEMURIYLAR DAVRI ADABIY ANJUMANLARI	102
---	-----

NAVOIY NASRI VA NAZMI NAFOSATI

12.Rajabova Ma'rifat

NAVOIY IJODIDA MIFOLOGIK OBRAZLAR STILIZATSIYASI.....	108
---	-----

ILM, OLAM VA OLIM

13.O'ralov Axtam

ALISHER NAVOIY – ULKAN BUNYODKOR.....116

14.O'tanova Sirdaryoxon

TARIXIY ASARLARDA OBRAZ RUHIYATI VA RANG HAQIQATLARI124

NAVOIY VA ADABIY TA'SIR MASALALARI

15.Mamadaliyeva Zuhra

ISKANDAR OBRAZI VA UNGA NAVOIYNING MUNOSABATI.....131

16.Muhitdinova Nazmiya

SADOIY VA G'OZIY DEVONLARIDA ALISHER NAVOIY AN'ANALARI (HAMD, NA'T, MUNOJOT VA MANQABAT MAVZULARIDAGI G'AZALLAR MISOLIDA)138

17.Haydarova Gulhayo

NAVOIY VA SOBIR ABDULLA.....149

18.Jamahmatov Karomiddin

HOJI MUHAMMAD SHAHDIY IJODIDA ZULLISONAYNLIK
AN'ANALARINING TA'SIRI.....155

TALQIN, TAHLIL VA TAQRIZ

19.Sultonov To'liqin

ALISHER NAVOIY ASRI VA NASRI ALMAZ ULVIY TALQINIDA.....166

NAVOIY VA TA'LIM-TARBIYA MASALALARI

20.Ubaydullayev Normuhammad

ALISHER NAVOIY TARJIMAYI HOLINI O'RGANISHDA TARIXIY ASARLARNING
O'RNI172

AZIZ MUSHTARIY!

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Miromonovich Mirziyoyevning "Buyuk shoir va mutafakkir Alisher Navoiy tavalludining 580 yilligini keng nishonlash to'g'risida"gi PQ-4865-son Qarorida "Alisher Navoiy asarlarida teran ifoda topgan milliy va umuminsoniy g'oyalarning jahon tamaddunida tutgan o'rnini hamda o'sib kelayotgan yosh avlodning intellektual salohiyatini oshirish, ular qalbida yuksak axloqiy fazilatlarni tarbiyalashdagi beqiyos ahamiyatini nazarda tutib, shuningdek, ulug' shoir va mutafakkirning adabiy-ilmiy merosini mamlakatimizda va xalqaro miqyosda yanada chuqur tadqiq qilish va keng targ'ib etish..." lozimligi alohida ta'kidlangan.

Bu filologiya ilmi va navoiyshunoslik, xususan, adabiy ta'sir, qiyosiy adabiyotshunoslik, matnshunoslik va tarjima masalalari bilan shug'ullanayotgan tadqiqotchilar zimmasiga jahonning ilg'or texnologiyalari, nazariy g'oyalariga hamohang ilmiy tadqiqotlar yaratish vazifasini yuklaydi. Olimlarimizning ilmiy salohiyati, innovatsion g'oyalarini jahonda targ'ib qilish va qo'llab-quvvatlash maqsadida xalqaro nufuzga ega ushbu jurnal ta'sis etildi.

"Alisher Navoiy" deb nomlangan ushbu jurnalda navoiyshunoslik, Navoiy adabiy merosining umumjahon tamaddunida tutgan o'ri va adabiy ta'sir masalalari bilan shug'ullanayotgan tadqiqotchilarni o'z maqolalari bilan ishtirok etishga taklif qilamiz.

TAHRIRIYAT**УВАЖАЕМЫЙ ЧИТАТЕЛЬ!**

В Постановлении №ПП-4865 Президента Республики Узбекистан Шавката Миромоновича Мирзиёева "О широком праздновании 580-летия со дня рождения великого поэта и мыслителя Алишера Навои" особо отмечается "огромное значение произведений Алишера Навои, в которых нашли глубокое отражение национальные и общечеловеческие ценности, в развитии мировой культуры, их роль в повышении интеллектуального потенциала и духовно-нравственном воспитании молодого поколения, а также в целях обеспечения дальнейшего изучения и популяризации литературно-научного наследия великого поэта и мыслителя..."

Это ставит задачи перед филологами, навоиоведами, исследователями литературного влияния, сравнительного литературоведения, текстологии и вопросов перевода создания научных исследований, соответствующих передовым мировым технологиям и теоретическим идеям. В целях пропаганды и продвижения научного потенциала и инновационных идей наших ученых учреждён данный международный журнал.

Приглашаем публиковать свои статьи в нашем журнале "Алишер Навои" отечественных и зарубежных исследователей, занимающихся изучением жизни и творчества литературы Навои, его роли в мировой литературе, проблемами литературного влияния и сравнительной поэтикой.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИИ**DEAR READER!**

Resolution of the President of the Republic of Uzbekistan Shavkat Miromonovich Mirziyoyev "On the celebration of the 580th anniversary of the great poet and thinker Alisher Navoi" No PP-4865 given the invaluable role of cultivating high moral qualities in their hearts, as well as the need to further study and widely promote the literary and scientific heritage of the great poet and thinker in our country and internationally "

This puts the task of researchers in the field of philology and Navoi studies, in particular, literary influence, comparative literature, textual studies and translation, in creating scientific research in harmony with the world's advanced technologies and theoretical ideas. This internationally renowned journal was established to promote and support the scientific potential and innovative ideas of our scientists around the world.

In this magazine, called "Alisher Navoi", we invite researchers who are interested in Navoi studies, the role of Navoi's literary heritage in world civilization and literary influence to participate with their articles.

EDITORIAL

NAVOIY VA TA'LIM-TARBIYA MASALALARI

АЛИШЕР НАВОИЙ ТАРЖИМАИ ҲОЛИНИ ЎРГАНИШДА ТАРИХИЙ АСАРЛАРНИНГ ЎРНИ

Убайдуллаев Нормухаммад,
Алишер Навоий номидаги
ТошДЎТАУ ҳузуридаги
ДТИЮОАЎ ва МОМ Самарқанд
вилояти ҳудудий бўлинмаси ўқитувчиси

For citation: Ubaydullaev N. THE ROLE OF HISTORICAL WORKS IN THE STUDY OF ALISHER NAVOI'S BIOGRAPHY. Alisher Navoi. 2021, vol.1, issue 2, (172-179) pp.

DOI 10.26739/2181-1490-2021-2-20

АННОТАЦИЯ

Ижодкорларнинг ҳаёти ва ижоди табиийки, у яшаган даврнинг тарихий-адабий муҳити билан боғлаган ҳолда ўрганилади. Айрим ўринларда ижодкорларнинг замондошлари билан ўзаро қиёсланса, баъзи ўринларда уларнинг мухлисларининг муносабатлари, аксинча, карама-қарши рақиблари хусусида ҳам маълумотлар бериб ўтиш мақсадга мувофиқ бўлади.

Ўқитувчи ижодкорнинг таржимаи ҳоли ҳақида ўқувчиларга маълумот бериш учун машғулотнинг мазмунли, қизиқарли тарзда ўтиши учун энг зарурий маълумотларни ўрганиб чиқиши, керакли услубий қўлланма ва адабиётлардан фойдаланиши лозим бўлади. Айниқса, ижодкорларнинг замондошларининг у ҳақидаги ёзиб қолдирган хотираларидан, мемуар асарлардан, ёки ижодкорнинг ўзи ҳақида ёзиб қолдирган хотираларидан, мактубларидан фойдаланиш ҳам машғулотларнинг мазмунли чиқишини таъминлайди. Ёки, ижодкорнинг яратган асарлари ҳам қайсидир маънода унинг шахсиятига оид маълумотларни тўлдиради.

Таянч сўз ва иборалар: Алишер Навоийнинг ҳаёт йўли. Ҳасбу ҳол. Меъмуар асар. Замондошлар хотираси. Тазкиранавислик. Тарихий манбалар. Таржимаи ҳол. Автобиографик асар. “Адабиёт” дарслиги. Ўқитиш ва тушунтириш методи.

РОЛЬ ИСТОРИЧЕСКИХ РАБОТ В ИЗУЧЕНИИ БИОГРАФИИ АЛИШЕРА НАВОИ

Убайдуллаев Нормухаммад,
Преподаватель Самаркандского
областного отделения ДТИЮАО и МОМ
Ташкентского государственного
университета имени Алишера Навои.

АННОТАЦИЯ

Жизнь и творчество создателей естественно изучаются в связи с исторической и литературной средой того периода, в котором он жил. Кое-где целесообразно сравнивать писателей с современниками, а где-то - с отношением читателей, и наоборот, давать информацию об их оппонентах. Чтобы познакомить учащихся с биографией художника, преподавателю необходимо будет изучить наиболее важную информацию, использовать необходимые методические пособия и литературу, чтобы урок был содержательным и интересным. В частности, использование мемуаров современников, архитектурных работ или мемуаров и писем, написанных художником о самом себе, также дает значительный урок. Или произведения, созданные писателями, тоже в некотором смысле дополняют информацию о его личности.

Ключевые слова и фразы: Образ жизни Алишера Навои. Хасбу хол. Архитектурные работы. Память современников. Тазкираписание. Исторические источники. Автобиография. Автобиографическая работа. Учебник «Литература». Метод обучения и объяснения.

THE ROLE OF HISTORICAL WORKS IN THE STUDY OF ALISHER NAVOI'S BIOGRAPHY

Ubaydullaev Normuhammad, Teacher of
Samarkand regional branch of
DTIYuAO and MOM under the
Tashkent State University
named after Alisher Navoi

ANNOTATION

The life and work of the creators are naturally studied in connection with the historical and literary environment of the period in which he lived. In some places, it is expedient to compare the artists with their contemporaries, and in some places, the attitude of their fans, and vice versa, to give information about their opponents. In order to inform students about the biography of the artist, the teacher will need to study the most important information, use the necessary methodological manuals and literature in order to make the lesson meaningful and interesting. In particular, the use of memoirs written by his contemporaries, architectural works, or memoirs and letters written by the artist about himself, also provides a meaningful lesson. Either the works created by the artist also in some sense complement the information about his personality.

Key words and phrases: Alisher Navoi's way of life. Hasbu hol. Architectural work. Memory of contemporaries. Tazkiranavislik. Historical sources. Translation hol. Autobiographical work. Textbook "Literature". Method of teaching and explanation.

Эл назари тушган буюк ижодкорлар ўз замонасининг қомусий илмларини ҳам чуқур ўрганган шахслар сифатида манбаларда тилга олинади. Бундай ижодкорлар фақат асарлар ёзиш билан чегараланмай, балки, бунёдкорлик ишларини ҳам амалга оширганлар. Ҳаттоқлик, мусиқа илми, нотиклик маҳорати ва аниқ фанларни ўрганишга бўлган қизиқишлари ҳақидаги маълумотлар ўқувчиларнинг диққат эътиборини тортиши табиий. Уларнинг таржимаи ҳолини ёритишда бизга тазкиралар, кундаликлар, хотиралар, тарихий-мемуар ва автобиографик асарлар яқиндан ёрдам беради.

«Автобиографик асар» (юн. autos – ўзим, bios – ҳаёт, grapho – ёзаман) – муаллифнинг ўз ҳаёти ҳақида изчил ҳикоя қилишига асосланган адабий жанр. Автобиографик асарни ёзувчининг турли муносабат билан ёзилган автобиографияси (таржимаи ҳол) дан фарқлаш лозим. Автобиографик асар муаллифи ўз ҳаётини қайтадан яшаб кўради, уни бир бутун сифатида идрок этишга интилади. Яшаб ўтилган ҳаётни бир бутунликда идрок этиш эҳтиёжи туфайли автобиографик асар муаллифи баъзан бадиий тўқималарга ҳам йўл қўйиши табиий, чунки у ҳаётини яхлит эстетик мушоҳада қиларкан, уни ижодий қайта яратади. Шунинг учун улар аксар ҳолларда муаллифларнинг ижодий етуклик паллаларида, умрлари ниҳоясида ёзилади (мас., Ойбекнинг «Болалик» қиссаси). Мутахассислар автобиографик асарни чегарадаги, яъни бошқа жанрлар билан кесишувчи жанр деб ҳисоблайдилар. Ҳақиқатан ҳам, автобиографик асарнинг *мемуарлар*, *кундаликлар*, айрим *саёҳатномалар* билан ўхшаш томонлари бор. Автобиографик асарнинг мемуарлардан фарқи шуки, мемуар асарда муаллифни воқелик (ўзи учратган кишилар, гувоҳи бўлган ёки қатнашган воқеалар) қизиқтирса, автобиографик асар муаллифи диққат марказида ўзининг воқелик билан узвий алоқадаги шаклланиш тарихи, қалб ва онги тарихи туради» [Куронов, 2013: 5].

Адабиётшунос олим Мутрибийнинг “Тазкират уш-шуаро”, Ҳожа Ҳасан Нисорийнинг “Музаққири ул-аҳбоб”, Муҳаммад Ҳайдарнинг “Тарихи Рашидий”, Бобурнинг “Бобурнома” каби тарихий асарларида ҳам ўзларига замондош бўлган ижодкорларнинг таржимаи

ҳолларига оид қимматли маълумотлар учрайди.

Тарихий-мемуар асарлар ижодкорларнинг ҳаёт йўлини баён қилишда муҳим манба ҳисобланади. Мемуар асарлар билан автобиографик асарларнинг бир-бирига яқин бўлган жиҳатлари талайгина. Заҳириддин Муҳаммад Бобур «Бобурнома» асарида – ҳайвонот олами, наботот дунёси, меваларни кўринишидан тортиб, таъмигача таърифу тавсиф бериб ўтади. Асарда яна тарихий воқеалар, шоир ва ёзувчиларнинг ҳаёт йўлига оид қизиқарли манбаларга дуч келамиз.

«Бобурнома» асарининг «Тўққиз юз ўн биринчи (1505-1506) йил воқеалари» сарлавҳасида бўлиб ўтган воқеалар ва Бобурнинг тарихий шахслар ҳақидаги фикрлари қайд этилган. «Яна, Алишербек Навоий эди. Беги эмас, балки суҳбатдоши эди, кичиклигидан мактабдош бўлишган экан» [Бобур, 2008:132]. Ушбу ҳаволадан шуни англаб етамизки, Алишер Навоийнинг болаликдан бирга ўйнаб катта бўлган дўсти Султон Ҳусайн мирзо эди. Бошқа манбалар ҳам Бобур мирзонинг ушбу фикрларини тасдиқлайди. Улар ёшлигидан битта мактабда таҳсил олишади. Зеҳн бобида ажралиб турувчи дўстини Ҳусайн Бойқаро қаттиқ ҳурмат қилган. Айрим ўринларда Алишербекнинг маслаҳатларини олган, ўзига ҳамсуҳбат, деб билган.

«...Хусусияти кўп экан. Билмайман, не жарима билан Султон Абусаид мирзо Ҳиротдан сургун қилди. Самарқандга борди. Бир неча йил Самарқандда бўлди, Аҳмад Ҳожибек мураббий ва ҳомийси эди. Алишербек мизожининг нозиклиги билан машҳурдир. Одамлар назокатини давлатининг ғуруридан деб тасаввур қилардилар. Ундай эмас экан. Бу сифат унга туғма экан. Самарқандда эканида ҳам худди шундай нозикмизож экандир» [Бобур, 2008:133].

Заҳириддин Муҳаммад Бобур Алишербекнинг Ҳиротдан чиқиб кетиши ҳақида сўз юритар экан, «билмайман» қанақа жазо берилдики, сургун қилинди, дея изоҳ беради. Самарқандга бориши, у ерда таҳсил олиши, яшаб, ижод қилиши тўғрисида тарихчи Хондамир қуйидагиларни ёзади: «Ҳожа Фазлуллоҳ Абуллайс. Самарқанд улуғларидан ҳамда Абуллайс фақиҳ авлодларидан бўлган. Фикҳда уни «Иккинчи Абу Ҳанифа», араб тили ва адабиётида эса «Ибн Ҳожибнинг ўхшаши» деб аташарди. Амир Саййид Юсуфнинг шогирди эди.

Саййид Шарифнинг шогирди эди. Саййид шахсан унинг мадрасаларда дарс бериши учун ижозатномалар ёзиб берган.

Алишер Навоий икки йил унинг ҳузурида илм олган. Навоийга нисбатан илтифоти кучлилигидан уни «фарзанд» деб атаган.

Самарқанд уламоларининг раҳнамоси бўлганлигига қарамадан, шеър ва муаммо ёзишга мойил эди. Қуйидаги матлаъ унинг қаламига мансубдир:

Сенинг сарв каби қаддинг менинг жоним, хатто руҳимдир.

Эй сарв, мен томонга равон бўл, сенга жонимни фидо айлай.

Ҳожа Фазлуллоҳ Абуллайсий Самарқандда вафот этган ва ўз хонақоҳида дафн этилган» [Ходамир, 2015:169].

Хондамир «Макорим ул-ахлоқ» асарида ўзининг ҳомийси ва раҳномасининг ҳаёт йўлига оид ушбу чизгиларни қаламга олади. Абуллайс фақиҳ илмининг етук вакили эди. Навоийнинг зеҳни ўткир, зукко эканлигини илғаган устози уни шогирд эмас, «фарзанди»дай яхши кўриб қолади. Алишер Навоий Ҳиротдаги нотинчликлар тугагунга қадар, Самарқандда яшади ва ижод қилди.

«Бобурнома»нинг бир ўрнида: «Алишербек ўхшаши йўқ киши эди. Туркий тил билан то шеър битибдилар, ҳеч ким унчалик кўп ва яхши ёзган эмас. Олти маснавий(достон) китоб назм қилган: беши «Хамса» жавобида, яна бири «Мантик ут-тайр» вазнида «Лисон ут-тайр» номли. Тўрт ғазалиёт девонини тузган: «Ғаройиб ус-сиғар», «Наводир уш-шабоб», «Бадойеъ ул-васат», «Фавоид ул-кибар»... Фазл аҳли ва ҳунар аҳлига Алишербекчалик мураббий ва ҳомийлик қилган одам дунёда бошқа топилмаса керак. Созда пешқадам бўлган устоз Қулмуҳаммад, Шайх Нойи ва Ҳусайн Удий бекнинг тарбияси ва ҳомийлиги билан шунча камол топиб, шуҳрат қозондилар. Устоз Бехзод ва Шоҳ Музаффар тасвирда бекнинг саъй-ҳаракати билан маълум ва машҳур бўлдилар. Шунчалик кўп хайрий бинолар бунёд қилдики, оз киши бундай ишга муваффақ бўла олади» [Бобур, 2008:133].

Бобур ва Алишербеклар бир замонда яшаб, ижод этишди. Давр муҳити суронли, толотўп бўлишига қарамай, қалам тебратишга вақт ва имкон топишди. «Бобурнома»да Навоийнинг

туркий тилда шунчалик кўп шеър битганлигини, ҳеч ким унчалик кўп ва яхши ёзмаганлигини айтиб ўтади. Навоий туркий тилда нақадар гўзал асарлар ёзиш мумкинлигини исбот қилди. Унинг беш достонидан иборат «Хамса»си ўша даврнинг ўзида доврў қозонди. Муҳаммад Бобур у кўпчиликлари ҳомийлик ва раҳномалик қилганини айтади. Бинолар, кўприклар, хонақоҳ, мачит ва мадрасалар қурдирганини таъкидлайди. Бундай улкан ишларни амалга ошириш учун халқпарвар, одамларнинг дардини тушунадиган, саҳий инсон бўлиши зарурлигини айтиб ўтади. Навоий атрофига жуда кўп ижодкорларни тўплайди. Уларга ҳомийлик қилиш билан бирга, раҳномалик ҳам қилади. Бу ҳақидаги маълумотларни ўзининг «Мажолис ун-нафоис» асари орқали билиб олиш қийин эмас.

XV асрга келиб, тазкиранавислик алоҳида босқичга кўтарилган. Бу тазкиралар истеъдодли шоир ва адабиётшунос Абдурахмон Жомий («Баҳористон»), Давлатшоҳ Самарқандий («Тазкират уш-шуаро»), Алишер Навоий («Мажолис ун-нафоис») каламига мансубдир.

«Тазкира» (арабча – зикр этиш, тилга олиш, эслаш) – Шарқ мумтоз адабиётида кенг тарқалган адабий-танқидий жанр. Тазкираларда шоирларнинг ҳаёти ва ижоди ҳақидаги мухтасар маълумотлар зикр этилиб, уларнинг асарларидан намуналар (одатда, бир неча байт ҳажмида) келтирилади ва ижодига умумий тарзда баҳо берилади. Тазкираларда ижодкорлар ҳақида маълумотлар бериш билангина чекланиб қолинмасдан, шеърят ва унинг назарий масалалари билан боғлиқ эътиборга лойиқ фикр-мулоҳазалар, маълум бир давр адабий ҳаёти ҳақидаги муҳим маълумотлар ҳам ўрин олади. Адабиёт тарихида шоирларгина эмас, балки олимлар, авлиёлар ҳақидаги тазкиралар ҳам яратилган... Туркий тилдаги илк тазкира сифатида Навоийнинг «Мажолис ун-нафоис» асари кўрсатилади. Тазкиралар мумтоз адабиёт тарихи, алоҳида ижодкорлар асарларини, улар билан боғлиқ назарий масалаларни ўрганишда муҳим манба саналади» [Курунов, 2013:305].

Абдурахмон Жомий «Баҳористон» асарининг 7 бобини шеърятга, шоирларга баҳо беришга бағишлаган бўлса, Алишер Навоий «Мажолис ун-нафоис» тазкирасида 459 нафар шоир ҳақида маълумот берилган. Уларнинг шеърларидан намуналар ҳам келтирилган.

Китобнинг изоҳ ва таржималар қисмида шундай қайдлар учрайди: «Абдурахмон Жомий(1414 Жом, – 1492 Ҳирот) – форс-тожик адабиётининг кўркамли намояндаси, шоир, мутафаккир ва олимдир. Алишер Навоий 1476 –1477 йилларда Жомийни ўзига пир қилиб олади ва унинг ҳаёти охиригача ораларидаги самимий дўстликка садоқатни сақлаган. «Жомий ва Навоий» мажмуасининг ношири машҳур матншунос олим Порсо Шамсиев шу мажмуа муқаддимасида ёзган эдилар: «Чин инсоний хислатлардан сабот, матонат, ғайрат, толмас меҳнаткашлик бу икки дўстнинг муштарак хусусиятлари бўлиб қолди. Бу муштарак хусусият булардаги буюк ижодий куч ва маҳоратнинг деярли бир мезонда борганлигида кўринади. Жомий бирор асар ёзса, биринчи галда Навоийга тақдим этар, керак микдорда ислоҳ этишни, камчилик ва нуқсонларни кўрсатиб беришни талаб этар эди. Навоий Жомийни ўзига мададкор, қийналганида мушкулларини ҳал қилувчи ва ишларга рағбатлантирувчи улуғ ҳомий ва мураббий деб билар эди» [Шамсиев, 1966].

Яна бир ўринда «Бу икки улуғ сиймолар бир-бирларининг ташаббуслари билан асарлар ёзар, бир-бирларига ўз асарларида мадҳиялар битар эдилар. Алишер Навоий Жомий ҳақида унинг вафотидан кейин махсус «Ҳамсат ул-мутаҳаййирин» (Ҳайратланганлар бешлиги) асарини ёзган.

7. «Мадда зилли ва иршодаху» – арабча: Оллоҳ унинг сояси ва тўғри йўлини узайтирсин, демакдир.

8. «Баҳористон» – Жомийнинг 1487 йилда Саъдий Шерозийнинг машҳур «Гулистон» асари пайравлигида ёзган ахлоқий ва тарбиявий мазмундаги асари. Жомий ўз ўғли Зиёвуддин Юсуфга дарслик тарзида яратган. «Баҳористон» муқаддима ва 8 боб(равза)дан иборат: 1) орифлар саргузашти; 2) улуғлар ҳикматлари; 3) адолатли шохлар ҳақида; 4) саҳийлик тарғиби; 5) ишқий ҳикоятлар; 6) ҳазил-мутуиба; 7) шеър ва шоирлар; 8) тамсиллар.

Навоий бу ерда «Баҳористон»нинг еттинчи бобини назарда тутди. Моҳиятча, бу боб тазкира бўлиб, унда Рудакийдан Навоийгача 37 нафар машҳур шоирлар ҳақида маълумот мавжуддир» [Навоий, 2011:672].

Навоийнинг хабар беришича, Абдурахмон Жомийнинг «Баҳористон» асарида ўттиз етти нафар шоирлар ҳақида фикр юритилган. Бундан кўринадики, тазкиралар шоир ва ёзувчиларнинг ҳаёти ва ижодига оид тарихий маълумотларни авлоддан-авлодга етказишга хизмат қилган. Алишер Навоий Абдурахмон Жомийни ўзига дўст ва устоз, деб билган. Устозининг

вафотидан сўнг, унга бағишлаб «Ҳамсат ул-мутаҳаййирин» (Ҳайратланганлар бешлиги) асарини ёзади. Бу шоғирдининг устозига бўлган чексиз эҳтироми эди.

Ғиёсиддин Хондамирнинг «Мақорим ул-ахлоқ» («Олижаноб хулқлар»)

асари буюк ўзбек шоири ва мутафаккири, давлат ва жамоат арбоби Алишер Навоийнинг ҳаёти, адабий, илмий ва ижтимоий-сиёсий фаолияти туғрисидаги қимматли манба ҳисобланади. Шоирнинг ҳаёт йўлини очиб беришда, тарихнинг ишончли ҳужжатидир. Хондамир Ҳазрат Навоийга садоқат билан хизмат қилди. Умрининг сўнгги кунларигача унинг ёнида бўлди. Шунинг учун сўз мулкининг султони ҳақидаги воқеаларни, бирон бир олиму фузало тарихчи каби аниқ ёзиб қолмаган.

«Ул Ҳазрат қаламига мансуб насрий асарлардан бири баён қалами билан туркий тилда битилган «Мажолис ун-нафоис» китоби бўлиб, ушбу улуғ рисола у дунёда бахтлилардан ва гуноҳлари кечирилганлардан бўлгур ҳазрати ҳокон Шохруҳ Мирзо ҳукмронлиги замонидан тортиб шу кунларгача ер юзи вужудларининг шукуҳидан безанган ва ҳозирда ҳам безаниб турган кўпгина фозиллар ва шоирларнинг хислатлари ҳамда ҳаёт йўллари туғрисидаги айрим маълумотларни ўз ичига олади» [Хондамир, 2015:55].

Тарихчи Хондамир таъкидлаганидек, Навоий «Мажолис ун-нафоис» тазкирасида шоирларнинг яхши фазилатлари ҳамда ҳаёт йўллари ҳақидаги маълумотларни келтириб ўтади. Бундай ноёб дурдона асарлар ижодкорларнинг ҳаёт йўллари ўрганишда дастуруламал бўлиб хизмат қилади.

Академик Ботирхон Валихўжаев ўзининг «Ўзбек адабиётшунослиги тарихи» китобида ўзбек адабиётшунослиги ва адабий танқид тарихини изчил баён этади. Қўлланмада тазкирачиликка оид қимматли маълумотлар берилган.

«Шундай қилиб, Волаи Доғистоний ўзининг «Риёз аш-шуаро» тазкирасида Алишер Навоий ҳаёти, ижоди, асарлари ҳақида самимият билан сўз юритиб, шеърятидан мисоллар келтириб, бир томондан, бу улуғ зотга нисбатан бўлган меҳр ва муҳаббатини ифода этган бўлса, иккинчи томондан, XVIII аср Ҳиндистон илмий-адабий муҳитида Навоий ва унинг ижодига бўлган ижобий муносабатни ҳам баён этди. Бунинг натижасида ҳинд ва ўзбек адабий-илмий алоқалари тарихини янги саҳифалар билан бойитди.

Қадимий тарихга эга бўлган тазкира ёзиш анъанаси XIX ва XX асрнинг бошларида ҳам давом этди» [Валихўжаев, 1993:175].

Ижодкорларнинг таржимаи ҳолини ўрганишда ҳасби ҳолнинг ўрни бекиёс. Ҳасби ҳол ёзувчи биографиясини у яшаган даврни ўрганиш учун қимматли манба ҳисобланади. “*Ҳасби ҳол* – арабча сўздан олинган бўлиб, аҳвол баёни, ҳол-аҳвол тасвири деган маъноларни англатиб, шоир ёки ёзувчи томонидан муайян вазиятдаги ҳол-аҳволи баёнига бағишлаб ёзилган асар. Ҳасби ҳол кўпинча маснавий шаклида ёзилиб, бирор шахсга (ҳукмдор ёки яқин кишига) қаратилган мактуб тарзида (масалан, Алишер Навоийнинг Саййид Ҳасан Ардашер номига ёзган маснавийси) ёки шоирнинг ўз аҳволидан шикоят, норозилиги баёнидан иборат бўлиши мумкин (Мужрим Обиднинг «Ҳасби ҳол»и, Шуқурий маснавийлари ва бошқалар) [uz.m.wikipedia.org].

Тарихдан шу нарса аёнки, шоир ва ёзувчилар ўзларининг аҳволини баён этиш, ё ҳаётидан нолиб ўз ҳолидан шикоят қилиши акс этган асарларга ҳасби ҳол дейиш мумкин. Улар ўша давр муаммосини кўтариш билан бирга, халқнинг дарду ҳасратларини шеърый йўл орқали баён этишган. Ҳасбу ҳоллар шохга ёки яқин кишига қаратилган бўлиб, асосон, мактубнома тарзда ёзилган. Ҳасбу ҳол ҳам ижодкорларнинг ҳаёт йўлини тўлиқ ифода этишга ёрдам беради.

Адабиётшунос олим Ваҳоб Раҳмонов ўз қарашларида Алишер Навоийнинг ҳаёт йўли: болалик даврларига оид айрим маълумотларга ойдинлик киритиб кетади: «Галактикамизнинг ер шари деган жаҳонда одамлар олами, ҳайвонлар олами, қушлар олами, ҳашоратлар олами ва бошқа оламлар бор. Шу оламлар орасида болалар оламига кўпроқ яқини қушлар олами бўлса эҳтимол. Шунинг учун бўлса керакки, 9-10 ёшлардаги Алишер Фариiddин Атторнинг «Мантик ут-тайр» («Қуш нутқи») номли достонини жуда ёқтириб қолди ва мутасил шу дoston такрорига ружуъ қилди. «Лисон ут-тайр»нинг қуйидаги парчасида ёш Алишер таълим олган мактабида ўқувчилар ўқиётган муқаддас диний ва дунёвий бадий асарлар кўзга ташланади, талабалар сабоқ такроридан ё каломуллоҳни такрорлаш машқидан толиққанларида устоз ёшларнинг хотирасини мустаҳкамлаш учун қизиқарли китоблар мутолаасига рағбатлантирар экан. Уларнинг бири Саъдий Шерозийнинг «Ғули-

стон», иккинчиси ушбу шарқ ахлоқи отасининг «Бўстон» китобларини ўқишга киришар экан, Алишернинг содда қалби «Мантқиқ ут-тайр»га майл этади [Навоий, 1991:1].

Тарихий манбаларда ҳам Алишер болалигидан ўткир зеҳн соҳиби, ноёб қобилият эгаси бўлгани айтиб ўтилади. «Мантқиқ ут-тайр»ни яширинча ўқий бошлаганда, ота-онаси бу ҳолатни пайқаб, асарни ўқишни таъқиқлаб қўяди. Аммо кеч эди, чунки «Қуш нутқи»ни бошдан оёқ ёд олиб бўлган эди.

Умумий ўрта таълим мактабларининг 5 синфи учун чиқарилган дарслигида Миркарим Осимнинг «Зулмат ичра нур» қиссасида шундай фикрлар илгари сурилган: «Гувоҳи бўлганингиздек, ёш Алишер вояга етган муҳит чинакам зиёлилар – олиму ижодкорлар муҳити. Унинг икки тоғаси ҳам яхшигина ғазал ёзадиган шоирлар. Бири «Қобулий», бошқаси «Ғарибий» тахаллуси билан ижод қилишади. Алишерлар уйда Ҳиротнинг етук зиёлилари тез-тез йиғилишиб, қизғин баҳс-мунозаралар ўтказиб туришлари одат тусига кирган. Бу йиғинлар, албатта, шеърят базмига – ғазалхонликларга уланиб кетарди [Аҳмедов, 2020:106].

Бундан кўринадики, Алишербек улғайган хонадонда базм кечалари, адабий учрашувлар бўлиб турган. У ана шундай адабий муҳитда катта бўлди. Тоғаларининг ҳам ижод қилиши, ижодкорлар иштирокида ғазалхонликлар ўтказиб турилиши ёш Алишерни ижодга бўлган меҳрини эрта уйғотди, десак хато бўлмайди.

5 синф адабиёт дарслигида ўқувчиларни ёш хусусиятларига мос равишда тарихий асосга эга бўлган Мавлоно Лутфий ва Алишер Навоий суҳбати акс этган воқеа болалар ҳукмига ҳавола этилган. «Булар бежиз кетмади. Бўлажак шоир етти-саккиз ёшларидан шеър машқ қила бошлади. Икки тилда ижод қилди. Ўзбекча шеърларига «Навоий», форсча шеърларига «Фоний» тахаллусини қўйди. «Навоий» «наво» – «куй» сўзидан олинган, «Фоний» эса форсчада «вақтинча» маъноларини беради.

Шундай қилиб, Навоий 12 ёшларида ўз шеърлари билан замонасининг энг машҳур шоирларини ҳайратга солди. Масалан, тўқсон ёшли Мавлоно Лутфий унинг:

Оразин ёпғоч, кўзумдин сочилур ҳар лаҳза ёш,
Бўйлаким пайдо бўлур юлдуз, ниҳон бўлғоч куёш, –
сатрлари билан бошланадиган бир шеърини тинглаб, қойил қолганди.

Шеър чиндан ҳам гўзал эди. Ундаги ҳаёл мислсиз эди. «Ёр юзини ёпғач, кўзимдан ҳар лаҳза ёш сочилади. Бу гўё қўёш ботганида юлдузлар пайдо бўлгани кабидир», – деб ёзган эди ёшгина шоир» [Аҳмедов, 2020:155].

Ижодкорларнинг ҳаётини ёритишда ана шундай қизиқарли ва ҳаяжонли воқеалардан фойдаланилса, ўқувчиларда иштиёқ пайдо бўлади. Фанга бўлган меҳри ва муҳаббати ошади. Ўқитувчи чиройли нутқий изчиллик билан воқеани ҳикоя қилиб берса, ўқувчини диққати бошқа нарсага чалғимади.

Дарсликка асос қилиб олинган ушбу лавҳани аслида, тарихчи Хондамир ёзиб қолдирган. «Мавлоно Лутфий, – деб ёзади Хондамир, – сўз лутфида ягонаи даврон эди. Ундан илгари ҳеч ким туркий тилда шеърни ундан яхшироқ айта олмаган. Олий ҳазрат (Навоий – Б. В.) ёшлари эндигина тўлиб, йигитлик даври бошланган пайтларда, бир куни Лутфий хизматига борди. Лутфий ўз нозик фикрларингизнинг натижаларидан юзага чиққан бир ғазални ўқиш билан бизни баҳраманд қилсангиз, деб илтимос қилди. Ул ҳазрат бир ғазал ўқиди. Унинг матлаи мана шу:

Оразин ёпқоч, кўзимдин сочилур ҳар лаҳза ёш,
Бўйлаким, пайдо бўлур юлдуз, ниҳон бўлғач куёш.

Мавлавий жаноблари (Лутфий) бу алангали ғазални эшитиш билан ҳайрат денгизига чўмиб, шундай дейди: «Воллоҳ, агар муяссар бўлса эди, ўзимнинг ўн-ўн икки минг форсий ва туркий байтимни шу ғазалга алмаштираддим ва бунинг юзага чиқишини зўр муваффақият ҳисоблардим» [Хондамир, 1967:45-46].

Бу лавҳа, деб ёзади академик Ботирхон Валихўжаев, Мавлоно Лутфий ва Алишер Навоийларнинг бизга маълум асарларида қайд қилинмаган. Бир суҳбатда оғзаки тарзда баён қилинган мулоҳаза оғиздан-оғизга Хондамиргача етиб борган ва у муҳим аҳамиятга эга бўлган бу мусоҳабани ўз асарига киритиб, унинг бизгача етиб келишида катта хизмат қилган [Валихўжаев, 1993:8-9].

«Ўқитувчи шоир ва ёзувчининг таржимаи ҳоли ва ижодий фаолияти ҳақида маълумот беришда дарслик материалларидан ташқари, замондошларининг у ҳақда билдирган фикр

ва хотиралари ҳамда ҳаётига доир ўзи ёзган асарларидан фойдаланади. Масалан, Алишер Навоийнинг таржимаи ҳолини ўрганишда Хондамирнинг «Макорим ул-ахлоқ» («Яхши хислатлар»), Олим Шарафиддиновнинг «Алишер Навоий», В.Абдуллаевнинг «Навоий Самарқандда», И.Султоновнинг «Навоийнинг қалб дафтари», А.Ҳайитметовнинг «Навоийнинг ижодий методи», Н.М.Маллаевнинг «Алишер Навоий ва халқ оғзаки ижодиёти» асарлари ва бошқа материаллар яхши манба бўла олади.

Ёзувчининг ҳаёт йўли ва адабий фаолиятини ўрганишда унинг сиймоси ибратли тарзда ёритилган асарларни эслатиш, ҳаётида муҳим аҳамиятга эга бўлган воқеаларни қисқача ҳикоя қилиш дарснинг қизиқарли бўлишига ёрдам беради» [Зунунов, 1992:203].

Дарҳақиқат, боланинг тарбиясига ижобий таъсир қиладиган сара материалларни бериш яхши самара беради. Методист олим Асқар Зунунов таъкидлаганидек, фақатгина дарсликдаги маълумотлар билан чекланмаслигимиз зарур. Дарсни муқаддас, деб билган ҳолда, бошқа манбаларни ҳам бир кўздан кечиришимиз лозим. Шунда биз ўз мақсадимизга эришган бўламиз.

«Масалан, Алишер Навоийнинг таржимаи ҳоли ва адабий фаолиятини ўрганишда буюк шоир ижодининг гултожи бўлган «Хамса»нинг яратилиши ҳақида гапирилар экан, Абдурахмон Жомийнинг «Хиродномайи Искандар» асарининг хотима қисмидаги қуйидаги сатрларни ўқиб бериш мумкин:

Бу бешларга аввал бошлаб уриб панжа,
Хушxabарлар келтирганнинг юрти Ганжа.
Лекин туркий тилда келди бу нақш ажаб,
Уни кўриб сеҳрли сўзлар боғлагай лаб...
Сўзамоллик майдонига сен сурдинг от,
Қайта бошдан сўзнинг юзи порлади бот.
Сенинг ақлу фикринг билан сафо топди,
Э, Навоий, лутфинг билан наво топди.

Ёзувчининг ҳаёт йўлини баён этишда пластинка ва магнитофон ёзувлари, ўқув ва диафильмлар, расмлар, тарихий ва адабий-материаллардан ҳам фойдаланилади. Маъруза жараёнида ўқитувчи ёзувчининг асарларини намоиш қилади, улардан парчалар ўқиб беради. Ўз навбатида, ўқувчилар ҳам ёзувчининг айрим асарларидан парчаларни ёддан ўқиб, мазмунини оғзаки баён қиладилар. Дарсни бу тартибда ташкил этиш ўқувчиларда ёзувчи шахсига, унинг ижодига нисбатан қизиқиш, муҳаббат ҳиссини ўстиради, асосий мавзу сифатида ўрганиладиган асарни пухта ўзлаштириш учун замин яратади» [Зунунов, 1992:204].

Алишер Навоийнинг ҳаёти ва ижодини ўрганишга киришишдан олдин, бир жиҳатга эътибор қилиш зарур бўлади. Негаки, мактаб дарсликларининг бешинчи синфидан тортиб, ўн биринчи синфига қадар Навоий бобомизнинг ҳаёти ва ижоди киритилган. Шунинг учун уларнинг таржимаи ҳолини сўзлаб беришда замонавий инновацион технологиялардан фойдаланиш лозим. Шоир ҳақида яратилган хужжатли фильмлар намоиши ҳам яхши натижа беради. Овозли ёзувлар, кўргазмалилик самарали ҳаракатлардир. Ҳар бир синфда Навоийни тушунтириш ўзгача бўлмоғи лозим. Бир-биридан фарқланиши, воқеалар силсиласи ёшига қараб ўзгариб бориши шарт.

Методист олим Субутой Долимов ёзувчининг ижоди билан бир қаторда таржимаи ҳоли ҳам ўрганилиши муҳим, дейди: «VII–VIII синфларда ёзувчининг таржимаи ҳоли таълим-тарбиявий мақсадни кенгроқ микёсда кўзда тутати. VII синфда буюк мутафаккир Алишер Навоийнинг таржимаи ҳоли анча батафсил ўтилади: Алишернинг болалик чоғлари ва ўтмиш йиллари, унинг Самарқанддаги ва Ҳиротдаги ҳаёти, Астрободга сургун қилиниши ва ҳаётининг сўнгги йиллари ҳақида маълумот берилади... Бу синфда ёзувчиларнинг таржимаи ҳоли кенг ўрин эгаллайди, чунки уларнинг таржимаи ҳоли ёш авлодни одоб-ахлоқ руҳида тарбиялашда катта роль ўйнайди» [Долимов, 1967:81].

Ҳозирда умумий ўрта таълим мактабларининг барча синфларида Алишер Навоийнинг ҳаёт йўли ўрганилади. V синф дарслигида шоирнинг 1469 йилга қадар Самарқандда яшаши, 1487-1488 йилларда Астрободга ҳоким бўлиши каби тарихий-воқеавий маълумотлар келтирилган.

Ўқитувчи-педагоглар фақатгина мактаб дарсликларида берилган шоирларнинг ҳаёти йўлини кўр-кўрона ўқиб бермаслиги керак. Китобдаги маълумотларни ўқувчининг ўзи ҳам ўқийди ва ўрганади. Таржимаи ҳолни баён этишда, ёндош манбалардан энг қизиқарли, энг

таъсирли воқеаларни қисқача ҳикоя тарзда баён этиш ҳам, дарсларнинг қизиқарли бўлишига ва самарадорлигини ошишига хизмат қилади.

Мактаб дарсликларида Алишер Навоийнинг ҳаёт йўлини ёритишда замондошларининг хотираларига таянилса, мақсадга мувофиқ бўлади. Ижодкорнинг шогирдлари томонидан ёзиб қолдирилган манбалар ҳам муҳим аҳамият касб этади. Ўқитувчи Навоий сиймосини гавдалантирар экан, энг аввало, ўқувчиларнинг фикрини тинглаши лозим. Улар радио, телеканаллардан, вақтли матбуотдан, ота-оналари ва ака-укаларидан, опа-сингилларидан кўрган-эшитганларини қисқача айтиб беришади. Бола билганларини айтиб ўтиришнинг ҳожати йўқ. Уларга янги-янги тушунчалар зарур. Вақт меъёрларидан оқилона фойдаланган ҳолда, муаллим шоирнинг таржимаи ҳолини образли қилиб айтиб бериши мақсадлидир.

Иқтибослар/Сноски/References

1. Ahmedov S., Qosimov B., Qo'chqorov R., Rizayev Sh. Adabiyot: umumiy o'rta ta'lim maktablarning 5-sinfi uchun darslik. – T.: Sharq, 2020. – B. 106-156.
2. Алишер Навоий. Тўла асарлар тўплами. Мажолис ун-нафоис. – Т.: Ғафур Ғулом номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйи. – Т.: 2011. – 672 б.
3. Алишер Навоий. Лисон ут-тайр (Куш тили). – Т.: Адабиёт ва санъат нашриёти, 1991. – 176 б.
4. Валихўжаев Б. Ўзбек адабиётшунослиги тарихи. – Т.: Ўзбекистон, 1993. – Б. 8-175.
5. Долимов С., Убайдуллаев Ҳ., Аҳмедов Қ. Адабиёт ўқитиш методикаси. – Т.: Ўқитувчи, 1967. – Б. 81.
6. Заҳириддин Муҳаммад Бобур. Бобурнома. – Т.: Ўқитувчи НМИУ, 2008. – Б. 132-133.
7. Зунунов А., Ҳотамов Н., Эсанов Ж., Иброҳимов А. Адабиёт ўқитиш методикаси. – Т.: Ўқитувчи, 1992. – Б. 203-204.
8. Қуронов Д., Мамажонов З., Шералиева М. Адабиётшунослик луғати. – Т.: Akademnashr, 2013. – 305 б.
9. Шамсиев П. Улуғ дўстлик лавҳаларидан // Жомий ва Навоий (тўплам). – Тошкент, Фан, 1966.
10. Фиёсиддин Хондамир. Макорим ул-ахлоқ. – Т.: Ғафур Ғулом номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйи. – Т.: 2015 – Б. 45-169.
11. <https://uz.wikipedia.org/>
12. www.ziyouz.com

O‘ZBEK NAVOIYNI O‘QIMAY QO‘YSA...

O‘zbek Navoiyni o‘qimay qo‘ysa,
Oltin boshning kalla bo‘lgani shudir.
Bedil qolib Demyan Bedniyni suysa,
Qora sochning malla bo‘lgani shudir.

O‘zbek Navoiyni o‘qimay qo‘ysa,
Dod demoqqa palla bo‘lgani shudir.
Ma’rifatdan ayri o‘ynasa, kulsa,
Aza chog‘i yalla bo‘lgani shudir.

O‘zbek Navoiyni o‘qimay qo‘ysa,
Aldangani, alla bo‘lgani shudir.
Yulg‘ich aziz bo‘lib, bilgich xor bo‘lsa,
Paytavaning salla bo‘lgani shudir.

El komil bo‘lmasa, yurt emas ulug‘,
Beqadr mahalla bo‘lgani shudir.
Qalb to‘la nur xalqning rizqi ham to‘lig‘,
Ombor to‘la g‘alla bo‘lgani shudir.

O‘zbek o‘zligini anglasa bekam,
Uning “Barakalla” bo‘lgani shudir.
Olamda Navoiy nasliman degan
Ovozi barilla bo‘lgani shudir.

Erkin Vohidov

ALISHER NAVOIY XALQARO JURNALINING AXBOROT XATI

Alisher Navoiy xalqaro jurnali Amerika qo'shma shtatlarining Crossref.org tizimiga kiritiladi hamda har bir maqolaga doi raqami beriladi. Jurnalda quyidagi ruknlar bo'yicha maqolalar chop etiladi:

- **NAVOIY VA JAHON ADABIYOTI**
- **NAVOIY VA TILSHUNOSLIK MASALALARI**
- **TEMURIYLAR DAVRI TURKIY VA O'ZBEK ADABIYOTI**
- **BAHOSIZ BITIKLAR** (Navoiy asarlarining qo'lyozmalari, Navoiy merosi va matnshunoslik masalalari uchun).
- **ASLIYAT UMMONI** (asosan, ingliz, fransuz, nemis, rus, xitoy, yapon, koreys, hind tillariga).
- **NAVOIY NASRI VA NAZMI NAFOSATI** (Navoiy nasri va nazmiga doir tadqiqotlar uchun).
- **ILM, OLAM VA OLIM** (Navoiy ilmiy merosi va turli ilmlarga doir qarashlari uchun).
- **HAQIQAT SARI SAFAR** (Navoiyning falsafiy qarashlari).
- **MA'RIFAT YOG'DUSI** (Navoiy va islom ma'rifati, Navoiyning diniy-ma'rifiy qarashlari, Navoiy va tasavvuf).
- **NAVOIY POETIKASI** (Fasohat, balog'at, badiiyat, aruz va qofiya bilan bog'liq masalalar).
- **TURKIY MUMTOZ ADABIYOT TADQIQI VA UNING BOSHQA ADABIYOTLAR BILAN QIYOSI**
- **NAVOIY VA ADABIY TA'SIR MASALALARI**
- **NAVOIY VA TA'LIM-TARBIYA MASALALARI**

MAQOLALARGA QO'YILADIGAN TALABLAR:

- maqola 10-15 sahifa hajmida taqdim etiladi;
- maqolalar **o'zbek, turk, tojik, rus, ingliz, fransuz** tillarida qabul qilinadi;
- Maqolaning tarkibiy tuzilishi:
 1. Maqola sarlavhasi.
 2. Muallifning F.I.SH., lavozimi, ilmiy unvoni, ish (o'qish) joylari, viloyat, respublika va elektron pochta adresi to'liq keltiriladi.
 3. Annotatsiya (maqolaning qisqacha mazmun va maqsadi, 100-150 ta so'zdan iborat bo'lishi lozim) **o'zbek, rus, ingliz** tillarida beriladi.
 4. Tayanch so'z va iboralar **o'zbek, rus, ingliz** tillarida (7-10 so'zdan iborat bo'lishi kerak).
 5. Kirish (Introduction)
 6. Asosiy qism (Main part)
 7. Natijalar va muhokama (Results and Discussions)
 8. Xulosalar (Conclusions)
 9. Adabiyotlar (References) – alifbo tartibida keltiriladi (15-20 ta adabiyot).
- maqola Times News Roman shriftida, 14 kattalikda, 1 intervalda tayyorlanadi;
- havola(snoshalar)lar katta qavsda muallif familiyasi – nashr sanasi – sahifasi [Mo'minov 2020: 25] shaklida keltiriladi;
- maqola tomonlari chap: 3 sm, o'ng: 1,5 sm, yuqori va quyi: 2 sm;
- maqolada keltirilgan ma'lumot va dalillarning ilmiy asoslanganligi, ishonchli va ko'chirmachilik holatlari uchun muallif(lar) mas'uldir.
- Maqolalar ekspertiza qilinadi. Ekspertlar tomonidan **tavsiya etilgan maqolalargina jurnalda chop etiladi**;
- tavsiya etilmagan maqolalar chop etilmaydi va mualliflarga qaytarilmaydi.
- jurnalning 1 ta sonida muallifning faqat 1 ta maqolasi chop etiladi.
- Maqola so'ngida mualliflar(lar) telefon raqamini kiritishlari shart.

MUROJAAT UCHUN MANZIL:

Toshkent shahri Amir Temur ko'chasi Matbuot;
Samarqand shahri Universitet xiyoboni 15, SamDU filologiya fakulteti
Tel.: +99891 527 68 22 Telegram raqami: +99891 527 68 22
E-mail: alishernavoiy2020@mail.ru

ИНФОРМАЦИОННОЕ ПИСЬМО МЕЖДУНАРОДНОГО ЖУРНАЛА “АЛИШЕР НАВОЙ”

Международный журнал “Алишер Навой” будет включен в систему Crossref.org Соединенных Штатов Америки и каждой статье будет присвоен DOI. Статьи для публикации в журнале принимаются по следующей тематике:

- **НАВОЙ И ВСЕМИРНАЯ ЛИТЕРАТУРА**
- **НАВОЙ И ВОПРОСЫ ЯЗЫКОЗНАНИЯ**
- **ТЮРКСКАЯ И УЗБЕКСКАЯ ЛИТЕРАТУРА ЭПОХИ ТЕМУРИДОВ**
- **БЕСЦЕННЫЕ РУКОПИСИ** (рукописи произведения Навои, проблемы наследия Навои и текстологии)
- **ОКЕАН МЫСЛЕЙ** (переводы произведений Навои на английский, французский, немецкий, русский, китайский, японский, корейский, индийский языки)
- **ИЗЫСКАННОСТЬ ПРОЗЫ И ПОЭЗИИ НАВОЙ** (для исследований в области прозы и поэзии Навои)
- **НАУКА, МИР И УЧЕНЫЙ** (научное наследие Навои и его научные взгляды)
- **ПУТЬ К ИСТИНЕ** (философские взгляды Навои)
- **ДУХОВНОЕ ОЗАРЕНИЕ** (Навои и ислам, нравственно-духовные воззрения Навои, Навои и суфизм)
- **ПОЭТИКА НАВОЙ** (вопросы поэтики, системы аруз, ритмики и рифмы)
- **ИССЛЕДОВАНИЕ ТЮРКСКОЙ КЛАССИЧЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ И ЕГО СРАВНИТЕЛЬНОЕ ИЗУЧЕНИЕ**
- **НАВОЙ И ВОПРОСЫ ЛИТЕРАТУРНОГО ВЛИЯНИЯ**
- **НАВОЙ И ВОПРОСЫ ВОСПИТАНИЯ И ОБРАЗОВАНИЯ**

ТРЕБОВАНИЯ К ОФОРМЛЕНИЮ СТАТЕЙ:

- Объем статьи: около 10-15 страниц;
- Статьи принимаются на **узбекском, турецком, русском, английском и французском языках**;
- Структура статьи:
 1. Название статьи.
 2. И.Ф.О. автора, должность, научная степень, место работы (учёбы), область, республика, электронная почта.
 3. Аннотация (краткое содержание и цель статьи, статьи в объеме 100-150 слов) на **узбекском, русском и английском языках**.
 4. Ключевые слова и выражения на **узбекском, русском и английском языках** (7-10 слов).
 5. Вступление (Introduction)
 6. Основная часть (Main part)
 7. Результаты и обсуждение (Results and Discussions)
 8. Заключение (Conclusions)
 9. Литература (References) в алфавитном порядке (15-20 наименований).
- Шрифт текста – Times New Roman; размер — 14 пунктов; межстрочный интервал — 1,5;
- Сноски приводятся в квадратных скобках с указанием *фамилии автора – года издания – страницы* [Мўминов 2020: 25];
- Параметры страницы: слева 3 см, справа 1,5 см, сверху и снизу по 2 см;
- Ответственность за научную обоснованность, достоверность приведенных в статье данных и оригинальность несут авторы статьи.
- Статьи проходят обязательную экспертизу. В журнале публикуются **статьи, рекомендованные экспертами к публикации**;
- Нерекомендованные публикации статьи не публикуются и не возвращаются авторам.
- В одном номере журнала публикуется только 1 статья автора.
- В конце статьи необходимо указать контактный номер автора.

НАШИ КОНТАКТЫ:

Ташкент, проспект Амира Темура, улица Матбуотчилар;
Самарканд, Университетский бульвар, 15, факультет филологии СамГУ
Тел.: +99891 527 68 22 Телеграм номер: +99891 527 68 22
E-mail: alishernavoiy2020@mail.ru

ALISHER NAVOI INTERNATIONAL JOURNAL INFORMATION LETTER

Alisher Navoi International Journal is entered into the United States Crossref.org system and each article is assigned a circle number. The magazine publishes articles on the following sections:

- **NAVOI AND WORLD LITERATURE**
- **NAVOI AND LINGUISTIC ISSUES.**
- **TURKISH AND UZBEK LITERATURE OF THE TEMURIDS PERIOD**
- **INVALUABLE ESSAYS** (for manuscripts of Navoi's works, Navoi's heritage and textual issues).
- **ORIGINAL WORK** (mainly in English, French, German, Russian, Chinese, Japanese, Korean, Hindi).
- **BEAUTY OF NAVOI PROSE AND POETRY** (for research on Navoi prose and poetry).
- **SCIENCE, THE WORLD AND SCIENTIST** (for Navoi's scientific heritage and views on various sciences).
- **JOURNEY TO THE TRUTH** (Navoi's philosophical views).
- **THE LIGHT OF ENLIGHTENMENT** (Navoi and Islamic enlightenment, Navoi's religious-enlightenment views, Navoi and mysticism).
- **NAVOI POETICS** (Issues related to eloquence, maturity, art, rhyme and rhyme).
- **RESEARCH OF TURKISH CLASSICAL LITERATURE AND ITS COMPARISON WITH OTHER LITERATURE**
- **NAVOI AND LITERARY INFLUENCE ISSUES.**
- **NAVOI AND EDUCATIONAL ISSUES.**

REQUIREMENTS FOR ARTICLES:

- the article is presented in 10-15 pages;
- Articles are accepted in **Uzbek, Turkish, Tajik, Russian, English, French;**
- Structure of the article:
 1. Article title.
 2. Full name of the author, position, academic title, place of work (study), region, republic and e-mail address.
 3. Annotation (brief content and purpose of the article, should be 100-150 words) is given in **Uzbek, Russian, English.**
 4. Key words and phrases in **Uzbek, Russian, English** (should be 7-10 words).
 5. Introduction
 6. Main part
 7. Results and Discussions
 8. Conclusions
 9. References - listed in alphabetical order (15-20 references).
- The article is prepared in Times News Roman font, 14 sizes, 1 space;
- references are given in parentheses in the form of the author's name - date of publication - page [Muminov 2020: 25];
- sides of the article left: 3 cm, right: 1.5 cm, top and bottom: 2 cm;
- The author (s) are responsible for the scientific validity, reliability and copying of the information and evidence presented in the article.
- Articles will be examined. Only articles recommended by experts will be published in the journal;
- Un recommended articles will not be published and will not be returned to the authors.
- Only 1 article by the author is published in 1 issue of the magazine.
- The author (s) must enter a phone number at the end of the article.

ADDRESS:

Tashkent city, Amir Temur street Press; Samarkand University Boulevard 15,
SamSU Faculty of Philology Phone: +99891 527 68 22
Telegram number: +99891 527 68 22 E-mail: alishernavoiy2020@mail.ru

ALISHER NAVOIY

XALQARO JURNAL
INTERNATIONAL JOURNAL
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

ALISHER NAVOIY. MOSKVA. SERPUXOV MAYDONI
Haykal Ravshan Mirtojiyev, Aleksandr Kuzmin va Igor Voskresenskiy muallifligida yaratilgan.

АЛИШЕР НАВОИ. МОСКВА. СЕРПУХОВСКАЯ ПЛОЩАДЬ
Статуя создана Равшаном Миртожиевым, Александром Кузьминым и Игорем Воскресенским.

ALISHER NAVOI. MOSCOW. SERPUKHOV SQUARE
The statue was created by Ravshan Mirtojiyev, Alexander Kuzmin and Igor Voskresensky.